

door hun uiterlijk duidelijke taal; het *Reichskommissariat* liet nadien geen nieuwe gevangenen naar Heerte vertrekken.

Bijna driehonderd Nederlanders zijn daar om het leven gekomen, anderen werden er voor het leven verminkt. Dat alles was uitvloeisel van het feit dat door secretaris-generaal Schrieke en zijn procureurs-generaal, ja eigenlijk door de gehele rechterlijke macht en door de directies der gevangnissen aanvaard was dat de executie van straffen, opgelegd door de Nederlandse rechter, plaatsvond in een kamp (Ommen) dat door de bezetter opgericht was, dat door een Duitser geleid werd en waarvan men had kunnen vermoeden dat de in Nederlandse gevangnissen geldende voorschriften er op ruime schaal overtreden zouden worden. Dat, aan Nederlandse kant, de primaire verantwoordelijkheid voor dit alles bij Schrieke berust, behoeft geen betoog.

Uit de beroering binnen de rechterlijke macht is wèl voortgevloeid, dat Ommen de functie van strafkamp voor Nederlandse gevangenen verloor – althans, die beroering heeft daar in belangrijke mate toe bijgedragen. De actie die in eerste instantie van Groeninx van Zoelen, van der Feltz en de Walle (aanvankelijk samen met de Vries) uitging en die door de Amsterdamse officier van justitie, mr. Wassenbergh, zo energiek overgenomen werd, heeft dus, mede door de stimulans die van het Leeuwarder arrest uitging, succes gehad. De bezetter retireerde.

Waarom zijn de strafmaatregelen van de bezetter tot Viehoff en Wedeven beperkt gebleven? Wist hij dan niet dat Wassenbergh een protestactie van de gehele rechterlijke macht ontketend had? Dat zulks aan de bezetter niet bekend was, werd door Schrieke gesuggereerd toen hij, in antwoord op hun brief van 15 maart, Wassenbergh en van Roijen alsmede diegenen die hun adhesie met die brief betuigd hadden, deed weten dat hij veiligheidshalve al hun stukken in het departementaal archief opgeborgen had. Dat was een volstrekt misleidende mededeling: Schrieke had de brief van Wassenbergh en van Roijen wel degelijk in vertaling aan het *Reichskommissariat* doen toekomen; de adhesiebetuigingen had hij vastgehouden, maar hij had het *Reichskommissariat* wèl het concept gestuurd voor zijn antwoord plus een opgave waaruit bleek dat hij aan alle gerechtshoven en rechtbanken een kopie zou zenden: het feit van de *collectieve* actie was dus door hem aan het *Reichskommissariat* wel degelijk duidelijk gemaakt. Toen hij dat deed, was die actie daar overigens al bekend: het exemplaar van hun afschrift dat Wassenbergh en van Roijen aan de rechtbank in Den Bosch hadden doen toekomen, was aan *Verwaltung und Justiz* toegezonden; wie dat stuk aan de Duitsers in handen gespeeld heeft, is onbekend.

Niettemin: het bleef bij het ontslag van Viehoff en Wedeven; men liet Wassenbergh met rust.